

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ДОСТЪП ДО УНИВЕРСИТЕТИТЕ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ 04 МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМНОСТТА ВЪВ ВУЗ

Проект АТУ „Достъп до университетите за хора с увреждания“

Референтен No 2019-1-BG01-KA203-062530

ОБМЯНА НА ОПИТ ЗА РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМА ЗА ПОВИШАВАНЕ
НА ОСВЕДОМНОСТТА ВЪВ ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ

F R E E
accesses
for ALL

VARNA FREE UNIVERSITY MASARYK
UNIVERSITY

Consiglio
Nazionale delle
Ricerche

FiRR
FUNDACJA INSTYTUT
ROZWOJU REGIONALNEGO

RAPIV

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ (ВСУ)

Masarykova University (MU)

Consiglio Nazionale Delle Ricerche (CNR)

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego (FiRR)

Регионална агенция за предприемачество и иновации – Варна (РАПИВ)

Октомври 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	3
Определяне на методологичните стъпки.....	3
Цел на събирането и анализа на ДП.....	4
Критерии за добра практика.....	6
Как да се идентифицира потенциална ДП.....	7
Описание на ДП.....	8
Добри практики.....	8
Критерии за оценка.....	21
Процес на оценка.....	22
Валидиране на добри практики... ..	23
Приложение I Образец на добри практики.....	23
Приложение II Резултати от проучването.....	24

Увод

Целта на това ръководство е да очертае основните стъпки за обмяна на опит и сред партньорите на проекта ATU в обучението за повишаване на осведомеността на служителите на висшите учебни институции.

Международният характер на партньорството дава възможност да се съберат добри практики, експертиза и опит от различни гледни точки – повече и по-малко напреднали страни, по-големи и по-малки, публични и частни висши учебни институции, различни правни среди и др.

За да се обобщи и сравни информацията, се събра сходния опит под формата на добри практики за обучителни инициативи, относно повишаване на осведомеността за приобщаването и достъпността за хората с увреждания.

Първата част от ръководството очертава основните стъпки, които трябва да се следват за идентифицирането на добрата практика, а втората част предоставя практически образец, който ще бъде използван за събирането на ДП (ПРИЛОЖЕНИЕ I).

Определение на методологичните стъпки

Целият процес на търсене на подходящи ДП може да бъде разделен на следните стъпки:

1. Определяне на приложното поле и целта на заданието
2. Определяне на нуждите и приоритетите в областта
3. Идентификация, събиране и описание на ДП
4. Идентификация, събиране и описание на ДП
5. Оценка на ДП в съответствие с дефинираните потребности

СТЪПКА 1:

Идентифициране на целевите групи

Основната целева група е персоналят на висшите институции, предоставящ услуги за студенти с увреждания, а втората целева група включва заинтересовани страни на местно и регионално ниво:

а) Служители на ВУЗ:

- академичен състав (професори, изследователи, преподаватели);
- административен персонал (помощен, технически персонал и т.н.);
- управленски персонал;

б) Заинтересовани страни на местно и национално равнище:

- органи, отговорни за политиката и законодателството в областта на висшето образование;
- политици и вземащи решения по отношение на висшите училища;
- административните органи на местно равнище и други местни заинтересовани страни;
- агенции и НПО, работещи за хора с увреждания.

СТЪПКА 2:

Определяне на нуждите от обучение

Въз основа на проведените проучвания бяха събрани приложните помощни услуги и е създаден пример за универсална и гъвкава система за подкрепа на студенти с увреждания в университетите в следните области: архитектурен, дигитален, информационно – комуникационен, дидактически класове, правни основи и др., като евакуация, обучение, осведоменост.

Пълен списък на услугите за подкрепа на студенти с увреждания е представен в интелектуален резултат 2 (O2): Модел за подкрепа услуги за студенти с увреждания.

Според опита на партньорите по проекта, дори най-добрите услуги за подкрепа, предоставяни на студенти с увреждания в университета, може да не са достатъчни за пълното им включване в образователната система.

Разбирането и осведомеността на служителите на ВУЗ и съответните заинтересовани страни е от съществено значение за техния успех.

Проучването на предоставените помощни услуги по О2 обаче показва, че една трета от университетите все още не осигуряват обучение за повишаване на осведомеността на служителите си.

Допълнително проучване се проведе от университета Масарик за модела на повишаване на осведомеността в университетите в Словакия и Чешката република.¹

В повечето университети услугите се предоставят от център за подкрепа на студенти с увреждания.

Резултатите от проучването показват, че най-голямото предизвикателство за центровете е ниската осведоменост за предлаганите услуги, по-голяма необходимост от подкрепа на центъра и по-широко използване на социалните мрежи.

В пет случая центровете организират и събития за повишаване на осведомеността, насочени към уврежданията, групите в неравностойно положение и споделянето на добри практики. В четири случая центровете не организират такива събития.

Консорциумът се съгласи, че трябва да се разработи система за изграждане на добра осведоменост и да се предприемат адекватни дейности, за да се осигурят различни видове персонал (преподаватели, администрация, технически персонал и т.н.) с основни познания за способностите, потребностите, какво може да причини прегради и ограничения, за да се осигурят равни шансове за студентите с увреждания.

---

¹ Резултатите от проучванията са приложени в приложение 2

Моделът за повишаване на осведомеността за персонала на висшите учебни заведения ще включва както методология, така и учебна програма за обучение, адаптирани към нуждите на различните видове персонал.

Международният характер на партньорството дава възможност да се съберат добри практики, експертиза и опит от различни гледни точки – повече и по-малко напреднали страни, по-големи и по-малки, публични и частни висши учебни институции, различни правни среди и др.

СТЪПКА 3:

Идентификация, събиране и описание на ДП

За да се обобщи и сравни информацията, се събраха сходен опит под формата на добри практики за обучителни инициативи, за да се повиши осведомеността за приобщаването и достъпността за хората с увреждания.

Всеки партньор представи своя опит или опит от собствената си страна, но решен от и проведен от други институции според вида на организацията и различните законови и политически условия в съответната държава.

За да се обобщи и сравни информацията, се събра сходния опит под формата на добри практики за обучителни инициативи за повишаване на осведомеността за приобщаването и достъпността за хората с увреждания.

Партньорите са използвали различни подходи в зависимост от вида (публичен/частен) и размера на институцията, националната законодателна рамка.

Определение на добра практика (ДП):

"Добрата практика е инициатива, например методология, проект, процес и техника, която вече се е доказала като успешна и има потенциал да бъде приложена в различни географски райони. ДП се доказва като успешна, когато вече е предоставила осезаеми и измерими резултати за постигането на конкретни цели".

Критерии за добра практика

Добрите практики трябва да отговарят на следните изисквания:

- Насърчава/въвежда/подкрепя иновативни методи на учене и преподаване за повишаване на осведомеността за потребностите на студентите с увреждания и услугите за подпомагане на модели;
- Практиката е насочена към повишаване на осведомеността за подобряване на достъпа и приобщаването на студентите с увреждания чрез предоставяне на услуги за подкрепа.
- Според компилатора, практиката има някои иновативни функции или инструменти, които могат да бъдат прехвърлени към друг регион, област или контекст.
- Това е вид практика, ориентирана към обучение, курсове, знания, повишаване на осведомеността, подобряване на достъпа и приобщаването.

Как да идентифицираме потенциална ДП

Съществуват няколко метода за идентифициране на потенциална ДП: литература и интернет, конференции, преки познания, интервюта с експерти и заинтересовани страни, съществуваща база данни. Идентифицирането на ДП включва продължителен процес и проучвателен процес, който трябва да се извършва постепенно, следвайки различни направления, и се изготвя стъпка по стъпка от събраната информация. Специфичният изследователски подход зависи от индивида и контекста, в който тя/той работи.

За да се постигне добро познаване на ДП, е необходима подробна информация, въпреки че подробностите не винаги присъстват в литературата/интернет. Изисква се пряк контакт с разработчиците/собствениците на ДП, което е и силно препоръчително. Наличието на достъпен контакт за получаване на информация е важно да се разглежда практиката като обща практика.

Във всяка участваща страна трябва да бъдат определени поне една добра **практика**.

Описание на ДП

След като бъдат идентифицирани ДП, те следва да бъдат описани и събраната информация следва да бъде изложена. Тази процедура има две цели:

- Да направим ДП сравними помежду си чрез тяхното описание в стандартен формат;
- Да позволи подробен анализ на характеристиките на ДП, необходими за обмяна на опит и взаимно обогатяване, както и последваща оценка.

За тази цел трябва да се попълни образец за описание на добрата практика за всяка идентифицирана ДП (приложение I).

ДОБРИ ПРАКТИКИ

1. Заглавие на добрата практика:

Обучение за повишаване на осведомеността относно специфичните потребности на студентите с увреждания във ВСУ

2. Собственост:

Варненски свободен университет "Черноризец Храбър",

3. Страна

България

4. Уебсайт

www.vfu.bg

5. Вид институция и размер

VFU е частен университет и има около 7500 студенти.

6. Орган, който реализира ДП и други партньори/заинтересовани страни

Варненски свободен университет "Черноризец Храбър" има добре изградена достъпна среда за необезпокоявано преминаване от студенти със специални потребности самостоятелно или с придружител на: лекционни зали и специализирани учебни зали; сервизни зали; библиотека; ресторантьорски и развлекателен център;

Варненски свободен университет "Черноризец Храбър" записва хора с увреждания, с намалена работоспособност като студенти при облекчени процедури и условия.

По отношение на нивото на увреждане и по искане на кандидатите, изпитът за вход може да се проведе в отделна зала.

Студентите със специални потребности получават персонална методологична помощ по време на обучението си – допълнителни консултации, възможности за разглеждане извън регулярния график и др.

Университетът работи по утвърдена национална база на нормативни документи - Закон за висшето образование и националното право за лица с увреждания, както и вътрешни институционални такива.

Услугите и подкрепата за студенти с увреждания се извършват от общия административен персонал на университета. Обучението е съобразено с индивидуалните потребности на учащите във всеки конкретен случай.

7. Цел на обучението

Програмата е предназначена да изгради информираност на академичния състав на университета по отношение на потребностите на студентите с увреждания. Участва и студентски съвет, за да има перспективата пред студентите.

8. Целеви групи

Обучението се организира в групи от 15 до 20 участници.

9. Необходими ресурси / основни фактори за успех

- Опитен лектор да въведе в темата и спецификата на уврежданията
- Специалист, който работи с хора с увреждания
- Време за въпроси от участниците и отговори
- Казус (в реално време)

10. Географски фокус: регионално/национално

11. Подход на обучение / методология

ВСУ организира обучението и кани специалисти да обяснят на участниците спецификата на работата със студенти с увреждания и различните видове увреждания, като предоставя поле за дискусии и въпроси, осигуряване на видео и аудио материали, допълнителни материали под формата на малки книги с акценти по темата.

Обучението се провежда в един ден и програмата е под формата на общо обучение за повишаване на осведомеността, с цел запознаване на академичния състав с темата за студентите с увреждания и тяхното положение.

Обучителният подход включва лекции, практическо обучение по темата за различни видове увреждания, представяне на казуси от практиката при работа със студенти с увреждания.

Учебна програма/програма на обучението

8.30-9.00 – Събиране на участниците

9.00-10.00 – Запознаване на участниците с темата за уврежданията

10.00-12.30 – Задълбочено обяснение на темата за уврежданията – видове увреждания, как различните увреждания оказват влияние върху психиката и личностната структура, потребностите на студентите с увреждания, обсъждане на стигмата на студентите с увреждания според обществото, истини и митове за увреждания.

12.30-13.00 – Почивка.

13.00-14.00 – Официални и правни аспекти на учащите с увреждания и техните права.

14.00-14.30 - Предоставяне на информация за опита на други университети по света и в нашата страна.

14.30-15.30 – Въпроси и въпроси

Програмата е изградена по социалните аспекти на уврежданията – преодоляване на стереотипите за хората с увреждания, правейки университетите достъпни за всички чрез популяризиране на идеята за универсален дизайн.

12. Учебни материали / презентации

- Представяне на презентации;
- Видео и аудио материали;
- Предоставяне на възможност на участниците да се запознаят с различните видове помощни средства (инвалидни колички, бастуни, VR симулации, книги и материали в брайл;
- Казуси формулиране от реален опит;
- Снимки и др.

13. Постигнати резултати

- Повишаване на осведомеността на академичния състав за студенти с увреждания.
- Повишаване на знанията на академичния персонал за различните видове увреждания и адекватно поведение.
- По-добра интеграция на студентите с увреждания.
- Възможност за преподавателите да споделят своя опит с обучаемите относно по-добрата интеграция на студентите с увреждания.
- Популяризиране на идеята за универсален дизайн (достъп до студенти с увреждания).

14. Контакт

имейл: chris.iv092@gmail.com

1. Наименование на добрата практика

MUST Week - Услуги за студенти със специални потребности, тема Универсален дизайн за обучение

2. Собственик

Университет Масарикова

3. Страна:

Чешка република

4. Уебсайт:

<https://czs.muni.cz/en/staff-from-abroad/training-seminars/must-week>

5. Вид на институцията и размер:

Университет Масариков е сравнително голям с около 29 000 студенти.

6. Орган, който реализира ДП и други участващи партньори/заинтересовани страни

Център за подкрепа на студенти със специални потребности в университета Масарик в Бърно, Чехия (накратко, Teiresias Centre).

В университета Масарик в Чешката република, Центърът за подкрепа на студенти със специални потребности (TEIRESIAS) е от централно място в мисията на университета да бъде национален лидер за студенти с увреждания. Неговата

задача е да се увери, че физическата и виртуалната среда на университета, включително документите и комуникациите, са достъпни за хора със специални потребности. Тя разработва приобщаващи образователни методи за университета и предлага икономически модели за Министерството на образованието за финансиране на такива услуги. Налице е тясно сътрудничество между центъра и Института за изследвания за приобщаващо образование, който провежда изследвания за разработване на приобщаващи методи на обучение за преподаване в началното и средното образование.

Центърът служи основно като:

- център за обучение с широк набор от курсове, допълващи и/или заместващи стандартните класове;
- методически и консултативен център за студенти и служители на МУ, както и подобни отдели със специална цел в други чешки университети и гимназии;
- научноизследователска институция, която разработва оригинални технологични решения;
- център за съобщаване на устни и речеви думи, издател на брайлова азбука и национална цифрова библиотека.

Центърът TEIRESIÁS си сътрудничи директно с отделните факултети в университета Масарик за повишаване на осведомеността и предоставяне на консултации и съвети на факултетите във връзка с образованието на студентите със специални потребности и свързаните с тях услуги. В центъра на всеки отделен факултет се назначава съветник за обучение. Центърът TEIRESIÁS разполага с 42 постоянни служители.

Основна информация за преподавателите, работещи със студенти със специални потребности е достъпна на страницата на центъра. Информацията се отнася основно за специфичните потребности на студентите по отношение на тяхното увреждане, както и за услугите и индивидуалните улеснения, на които имат право.

Центърът осигурява техническа подкрепа за адаптиране на учебния материал (дигитален, както и тактилен), изработка на тактилни ориентири, създаване на тактилни ориентирани карти.

Всички текстове, изготвени от Центъра TEIRESIÁS, са каталогизирани и архивирани в Университетската библиотека за студенти със специални потребности в МУ. Сътрудничи си с национални институции (Scio, CERMAT - Център за оценка на образователното постижение) по модификации на учебни материали и тестове за студенти с увреждания.

Центърът разполага и с отдел за психологически консултации и диагностика на затруднения при ученето.

7. Цел:

MUST WEEK е 1-седмично обучение, организирано за представяне на участниците в центъра и основните услуги, предлагани на студентите с увреждания. Основна цел е да се повиши осведомеността сред университетските служители за концепцията за универсален обучителен дизайн и какви цели образователните институции и/или центровете за услуги могат да постигнат в тази област.

Следователно, събитието се разглежда като възможност за представяне на принципите за всеобщ достъп и споделяне на опит сред специалисти, които осигуряват общия достъп до висше образование в ЕС и Чешката република.

8. Целеви групи:

Академичен състав, научен персонал във висшите учебни институции, помощен персонал, работа със студенти с увреждания; Събитието е отворено и за кандидати/студенти с увреждания.

9. Необходими ресурси

През 2020 г. събитието се проведе в центъра и включваше обиколка на неговите съоръжения, както и социални събития за участниците.

Услугите на центъра се предоставят от членовете на персонала.

Други ресурси: Техническо оборудване и подкрепа за участниците с увреждания.

10. Географски фокус: Международен

11. Подход/методология

Участниците се запознават с основите на приобщаващото образование, образованието за всички, универсалния план за учене, подкрепата за студенти със специални потребности в ЕС и Чешката република.

Въведени са и организацията и управленската структура на Службата за подкрепа, както и работния процес и извършване на услугите.

Методите за обучение включват представяне на място и демонстрации на услугите за подкрепа, предлагани от центъра Tereisias.

12. Програма – основни теми

Понеделник	тема
11:45 – 12:15	Регистрация на място
12:15 – 12:30	Въведение в програмата
12:30 – 13:00	Представяне на университет Масарикова
13:30 – 15:00	обяд
15:00 - 16:30	Услуги за хората с увреждания в Чешката република – преглед
16:30 – 18:00	Обиколка на Бърно
19:00 - 21:30	Социална вечеря, представяйки се един на друг
Вторник	тема
9:00 – 10:30	Добре дошли в Teiresias – Център за подкрепа на студенти със специални потребности: основи на приобщаващото образование, образованието за всички, универсален план за учене, подкрепа за студенти със специални потребности в ЕС и Чешката република
10:45 – 12:15	Основно въведение в услугите, предоставяни на студенти със специални потребности в университет Масарик; Студентски офис, работен процес и изпращане на услугите
12:15 – 13:45	обяд
13:45 – 14:45	Обиколка на Център Teiresias
14:45 – 15:45	Услуги за студенти с дислексия и психологични разстройства
Сряда	тема
9:00 – 10:30	Библиотечни услуги; Брайлова кодировка, тактилна графика
10:45 – 11:30	Специални езикови курсове за студенти със специални потребности
11:30 – 12:15	Международна мобилност на студенти със специални потребности
12:15 – 13:45	Обяд

14:00 – 15:30	Специални ИТ и помощни технологии, Система за разпространение на синхронна транскрипция в реално време; достъпност и т.н.
15:30 – 16:00	Диагностика на студенти със специфични затруднения в обучението
16:00 – 17:00	Жестомимичен език във висшето образование, знакови речници + видео студио
17:00 – 17:30	Услуги за студенти с физически увреждания
Четвъртък	тема
9:00 – 10:15	Обучение по математика за студенти със специални потребности
10:15 – 12:15	Достъпни документи, хибридни книги, споделени библиотеки
12:15 – 13:45	обяд
14:00 – 15:00	Услуги по превод на жестомимичен език и превод на реч към текст
15:15 – 16:00	Специални спортни занимания за студенти със специални потребности; специални спортни дейности на практика
16:30 – 18:00	Специални спортни занимания в практиката – обучение по футбол на сяло
Петък	тема
9.00 -11.30	Резюме
11.30 – 12.00	Резюмираща сесия и приключване

13. Учебни материали / презентации

- Беседи, презентации, демонстрации на място

14. Постигнати резултати

Повишаване на осведомеността сред университетските служители на основни концепции като универсален дизайн на обучението.

Практически опит с основни помощни услуги и помощни технологии, достъпни за студенти с увреждания.

15. контакт

<https://www.muni.cz/en/people/361474-tomas-varga>

1. Заглавие на добрата практика:

Обучение за повишаване на осведомеността относно специфичните потребности на студентите с увреждания във ВУ

2. Собственик на добрата практика:

Фондация "Институт за регионално развитие" (FIRR), Полша

3. Държава, в която се прилага добрата практика: Полша

4. Уебсайт: <https://firr.org.pl>

5. Вид институция и размер: НПО

6. Орган, който реализира ДП и други участващи партньори/заинтересовани страни

FIRR има дългогодишен опит в дейности за повишаване на осведомеността и повишаване на достъпността на образованието за хора с увреждания. FIRR предоставя обучение за "Достъпност във висшето образование" на висшите учебни заведения.

7. Цел на обучението

Основната цел на обучението е да се повишат знанията и да се увеличи осведомеността за специфичните потребности на студентите с увреждания във ВУЗ.

FIRR представя по какъв начин в техническо и административно отношение да бъдат адаптирани университетите към потребностите на студентите с всякакъв вид увреждания.

Целева група

Етапът на набиране на персонал е от решаващо значение за идентифициране на групите от участници според общите им цели, сходно ниво на знания и др.

Участниците са разделени на групи (11-20) души и програмата се адаптира според потребностите на всяка група.

Включване на хора с увреждания: Обучителят е лице с увреждания.

8. Необходими ресурси

Необходими ресурси / Основни фактори за успех

- Процес на набиране на персонал (обща цели на участниците, подобно ниво на знания и др.)
- Група: 12-20 човека
- Време за дискусия
- Обучител с увреждания (опит)
- Казуси (реални, опит)
- Програма - коригирана

9. Подход на обучение / методология - Лекция, работни срещи (казуси, опит с увреждания), дискусия, допълнителни материали: филм, аудио и др.

Добрата практика на FIRR включва организирането на обучението, методологията на обучението, както и обучителна програма за повишаване на осведомеността, която е приспособима към нуждите на различни видове персонал.

10. Учебна програма / Програма на обучението

Програмата за обучение се провежда в рамките на един ден и включва:

09.00-09.30 Официалното и правното положение на учащите с увреждания

09.30-10.00 Разпоредби на Закона за осигуряване на достъпност за хора със специални потребности

10.00-12.00 Причини и видове увреждания, последици за образователния процес, стереотипи, истини и митове за хора с увреждания, подкрепа на практика (казуси)

12.00-12.30 Почивка

12.30-14.00 Помощни средства и налична информация за хора с увреждания.

11. Учебни материали / методология

Презентации на power point, филми, аудио, устройства (брайл и образователни материали, инвалидни колички, бастуни, симулатори – зрение, слух, преместване и т.н.), описания на конкретни случаи, описание на упражнението (текст, снимки, графики и т.н.)

12. Постигнати резултати

- Повишаване нивото на знания по въпросите на студентите с увреждания (академичната общност);
- Повишаване на осведомеността за потребностите на студентите с увреждания;
- Подкрепа за групи студенти с увреждания в областта на равния достъп до образование и социален живот;
- Интеграция на студенти с увреждания;
- Популяризиране на идеята за универсален дизайн (достъпност на околната среда за студенти с увреждания).

13. Контакт

имейл: anna.rdest@firr.org.pl

1. Наименование на добрата практика

Магистър по управление на уврежданията и многообразието

2. Собственик на добрата практика

Университет на Рим Тор Вергата

3. Страна:

Италия

4. Уебсайт:

<https://economia.uniroma2.it/dmd/gestione-della-disabilita-e-delle-diversita/>

5. Вид институция, размер

Университет, обществен

6. Орган, който изпълнява ДП и други участващи партньори/заинтересовани страни

Университета в Рим Тор Вергата, SIDiMa (италианско общество за управление на уврежданията)

През януари 2000 г. в Рим Tor Vergata се създава Комисия за прилагане на Закон No 104 от 1992 г. – Служба за увреждания. Основната му цел е да предостави на студентите с увреждания интегрирана приемственост, подкрепа и услуга за

включване в рамките на университетската среда при прилагане Рамков закон No 104 от 1992 и последващи изменения и допълнения. Те са въведени по-специално със Закон No 17 от 1999 г. и съгласно разпоредбите на член 3, параграф 6 от устава на университета.

Освен това тя работи по анализа и насърчаването на интервенциите за премахване на архитектурните бариери. Крайната цел е да се помогне за създаването на "по-приятелски" кампус, по-гостоприемно, подкрепящо място, което гарантира на всички студенти правото им на образование.

Още в самото начало комисията изпълнява своя ангажимент с поредица от интегрирани действия, насочени към преодоляване на технологичните и компютърните бариери, както и организационни и управленски такива.

Италианското дружество за управление на уврежданията (SIDiMa) www.sidima.it е първата асоциация на мениджърите на увреждания, създадена в Италия през април 2011 г. Основната му цел е изследването и насърчаването на културата на управление на уврежданията, в контекст на позоваване като институции, здравеопазване и дружества, с цел да се повиши осведомеността и да се защитят правата на хората с увреждания и зачитането на личността във всеки аспект, измерение и момент от живота, също в съответствие с ратифицирането от Италия на "Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания", силно повлияваща развитието на политиките на национално и местно ниво и като се повиши ефективността им.

7. Цел на обучението

Основната цел е да се обучават професионалисти, активни в областта на многообразието и уврежданията, които да умеят да управляват, координират и работят с различни заинтересовани страни и хора.

Обучението ще насърчи осведомеността, приобщаването и знанията по отношение потребностите на хората с различни възможности/увреждания.

8. Целеви групи

Кандидатите за курса трябва да имат висше образование. Тъй като това е курс за придобиване на степен магистър, той включва трансверсални дисциплини и

сектори, приема се осъществява индивидуално от съвет на преподавателите от магистърския курс чрез оценка на съответствието между квалификации, образователен и професионален опит.

9. Необходими ресурси

- около 20 квалифицирани обучители

10. Географски фокус:

национален

11. Подход на обучение / методология

Управлението на уврежданията е ориентирано към управлението и е фокусирано към хората с увреждания и тяхното подобряване, с цел адаптиране на референтната организация (институции, здравеопазване и фирми), за да ги приобщи и управлява техните потребности. Завършилите се нуждаят от следните основни умения:

- Управление на уврежданията и разнообразието на работното място от гледна точка на организационното благосъстояние.
- Развиване на чувствителност по темата "среда за всички" и способност да се управляват (и може би да се предотвратят) затрудненията на хората с двигателни и сензорни увреждания, възрастните хора, както и всички служители с постоянни или временни проблеми от различни видове.
- Да се осигури приобщаването на лицата с различни възможности и увреждания в контекста на работата.
- Придобива се допълнителна компетентност към вече утвърден основен професионализъм.
- Създаване на мрежа между организации и области.
- Подпомагат организациите и фирмите за придобиване на нова организационна визия.
- Подкрепа за публични и частни компании за възприемане на иновативни модели за управление на човешките ресурси и ограничаване на разходите за труд.

12. Учебни програми / програма на обучението

Магистърската програма е с обща продължителност една учебна година.

Учебната програма е разделена на 6 предметни области:

1. Правна уредба
2. Медицина
3. Инструменти и нови технологии
4. Социология и психология
5. Управление и политика
6. Практически дейности в този сектор

13. Учебни материали

- Присъствена класна стая (лаборатории, упражнения, дискусии по казуси и практически дейности), FaD (специална платформа с личен достъп)
- Онлайн урок (споделяне на съдържание и интерактивна комуникация).
- Материали: речник, допълнително четене, индексирание на теми, интернет сърфиране, таблици, графики.

14. Постигнати резултати

Придобиване на специализирани умения в областта на управлението на уврежданията и многообразието, като по-специално предлага знания и инструменти за упражняване на функциите на ръководство, управление и координация на специфични фирмени политики, полезни за насърчаване и разпространение на организационна култура, ориентирана към приобщаване.

15. контакт

имейл: master@didima.uniroma2.it

СТЪПКА 4:

Оценка на ДП в съответствие с установените потребности

Критерии за оценка

Приложимост

- Целта е в съответствие с идентифицираните потребности и бариери
- ДП може да допринесе за разработването на модела за обучение

- Тя е в съответствие с целта на проекта

Въздействие

- Практиката показва, посредством качествени и/или количествени резултати, по-добра осведоменост за специфичните потребности на хората с увреждания с цел подобряване на тяхното включване във висшето образование.
- Практиката включва широк кръг от участници и заинтересовани страни, които спомагат за устойчивост на нейното прилагане.
- Практиката осигурява широко участие, в т.ч. на хора с увреждания.

Иновация

- Практиката включва нови методи на учене и обучение, за да се постигне по-добра осведоменост по въпросите за достъпа и приобщаването на хората с увреждания във висшето образование.
- Практиката допринася за прогресивни инструменти, съоръжения, технологии или процеси за осведоменост по въпросите на приобщаването и достъпността.

Ефикасност/ Ефективност

- Постигнати резултати във връзка с инвестираните ресурси.
- Постигнатите резултати са положително свързани с неговите цели или очакваните резултати.

Прехвърляемост

- Практиката може да се прилага към други региони/държави и може да бъде адаптирана в зависимост от нуждите на висшите учебни заведения, както и към нуждите на различните видове персонал.

Процес на оценка

Процесът на оценка за всяка ДП ще бъде извършен по време на срещата на партньорите на 31-ви март. Оценка на представените ДП в съответствие с нуждите на националните/регионалните/ВУЗ.

Партньорите по проекта ще класират добрите практики според зададените критерии.

РАПИВ ще обобщи резултатите и предоставената обосновка.

Валидиране на добри практики

Партньорите ще направят окончателна оценка и валидиране на представените и обсъдени до момента ДП, за да бъдат одобрени най-добрите от тях, които да бъдат адаптирани и трансферирани при разработването на иновативния модел на обучение за повишаване на осведомеността.

Приложение I Шаблон за добри практики

1.	Наименование на добрата практика
2.	Собственик на добрата практика
3.	Страна
4.	Уебсайт
5.	Вид институция и размер
6.	Орган, който реализира ДП и други участващи партньори/заинтересовани страни
7.	Цел на обучението
8.	Целеви групи
9.	Необходими ресурси
10.	Географски фокус
11.	Подход на обучение, методология

12.	Учебна програма / програма
13.	Учебни материали / презентации
14.	Постигнати резултати
15.	Контакт

Приложение II Резултати от проучването

Ключово действие 2: Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики
КД203 - Стратегически партньорства за висше образование
Достъп до университети за хора с увреждания - АТУ
2019-1-BG01-KA203-062530

Проучване, насочено към предоставяне на консултации, подкрепа и други услуги на студенти със специални потребности. Въпросникът съдържа седем части.

ИНТЕЛЕКТУАЛЕН ПРОДУКТ 04

Модел за повишаване на осведомеността в висшите институции

Включени университети в проучването:

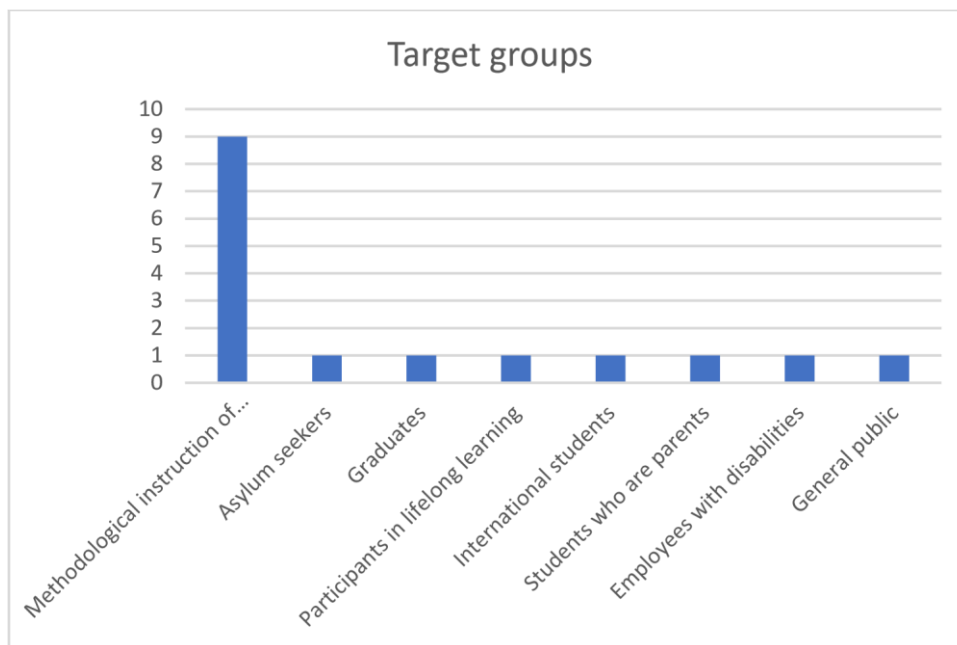
1. Палацки университет Оломоуц, Чехия
2. Университет прешов, Словакия
3. Бърно технологичен университет, Чехия
4. Карловия университет, Чехия
5. Технически университет в Острава, Чехия
6. Университет храдец Кралове, Чехия
7. Университет в Острава, Чехия
8. Университета "Комениус", Словакия

Предоставяне на услуги

1. За какви целеви групи са предназначени услугите, предоставяни от Вас?

Университетите предоставят услугите си основно на студенти със специални потребности съгласно методологическите указания на Министерство на образованието. Те включват следното:

- Студенти с увредено зрение
- Студенти с увреден слух
- Студенти с физически увреждания
- Студенти със специфични обучителни затруднения
- Студенти с аутизъм
- Студенти с други трудности

Някои университети предоставят своите услуги и на бежанци, завършили, участници в учене през целия живот, чуждестранните студенти, студентите, които са родители, служителите с увреждания и обществеността.

2. Какви критерии трябва да бъдат изпълнени, за да отговаряте на изискванията за услуги?

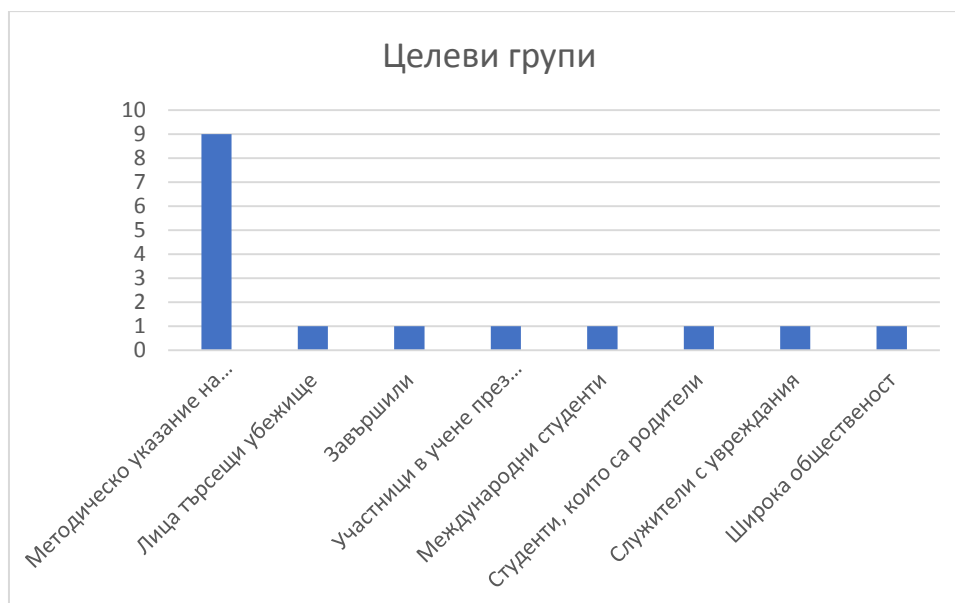
Критериите за предоставяне на услуги от **чешките университети** се основават на методологическите указания на Министерството на образованието, младежта и спорта (MSMT-2019/2019-2019-2 - правилник за предоставяне на вноски и субсидии

за публичните университети от Министерството на образованието, младежта и спорта).

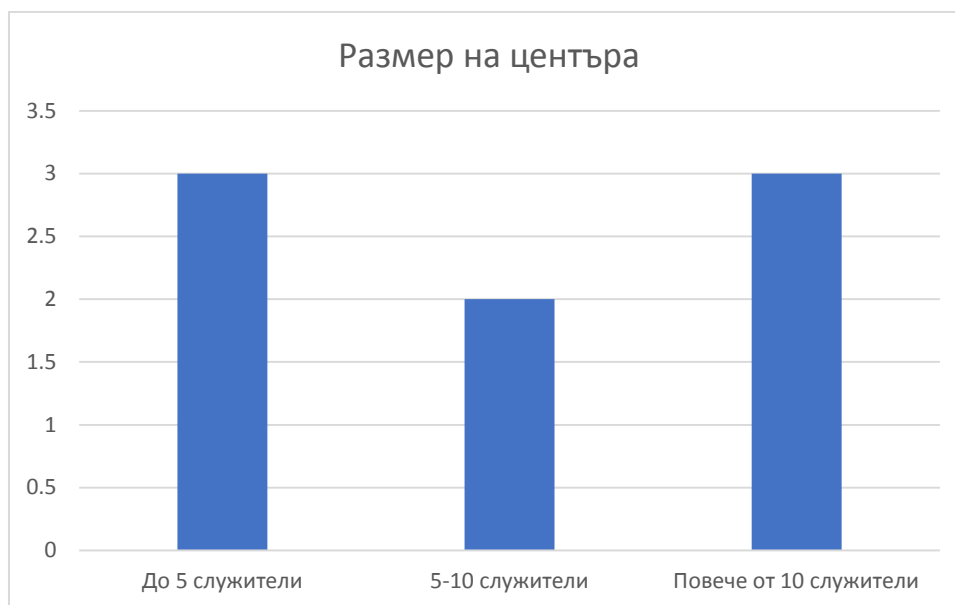
Критериите за предоставяне на услуги за **словашки университети** се основават на Закона за висшите учебни заведения, § 100.

3. Как се обслужва центърът?

Персоналът се състои основно от координатори на услугите, специалисти и консултанти. Тази категория включва, например, специалисти по психологическо и психиатрично консултиране, правно консултиране, кариерно консултиране, развитие на компетентности в областта на обучението, диагностиката и коучинга). В редки случаи външният персонал, студентите и асистентите в обучението участват и в предоставянето на услуги.

Един университет от извадката все още няма център за подкрепа и услугите се координират само от координатора на услугата.

По отношение на размера на центъра, в три случая центърът има до 5 души, в три случая центърът, в който са заети повече от 10 души, е по-голям. В два от случаите центърът има между 5 и 10 служители.

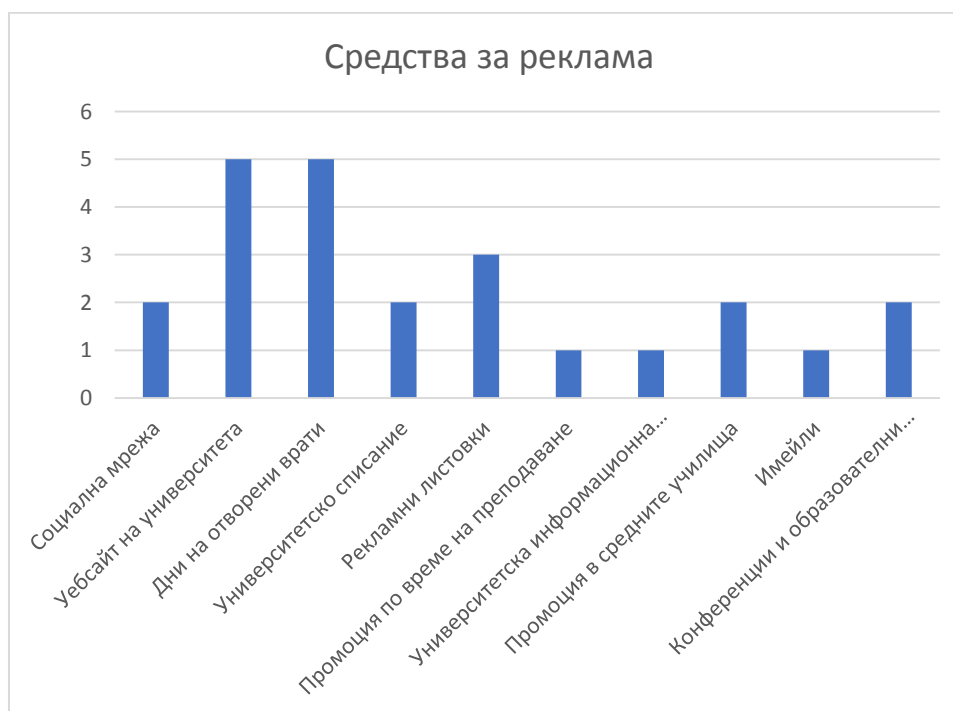
4. Използвате ли някаква форма за популяризиране на центъра и предоставените услуги?

Повечето от центровете използват някаква форма за популяризиране на предоставяните услуги. Само един център не популяризира услугите.

4.1. Как се провежда промоцията?

Популяризирането най-често се осъществява чрез университетски уебсайтове и по време на дните на отворени врати. Използват се също рекламни брошури, университетски издания, социални мрежи (Facebook), популяризирани по време на конференции и образователни панаири, както и промоции в средните училища. В по-малка степен центровете използват и популяризирани по електронна поща, по време на обучение или чрез университетските информационни системи.

4.2. Какви предизвикателства усещате по отношение на популяризирането?

Най-голямото предизвикателство за центровете е ниската осведоменост за предоставяните услуги, по-голяма нужда от насърчаване на центъра, и по-широко използване на социалните мрежи.

Центровете също така биха приветствали създаването на сътрудничество с центрове от други университети.

5. Сътрудничите ли и с външни институции при предоставянето на услуги (например организации с нестопанска цел, средни училища, организации, които се свързали с хора с увреждания и т.н.)?

Шестте центъра в извадката си сътрудничат с външни институции. Три центъра не си сътрудничат с нито една външна институция.

5.1. С кои институции си сътрудничите?

Външното сътрудничество се осъществява с различни институции и организации. Те включват например:

- Tyflocentrum
- Tyfloservis
- Чешкият съюз на глухите
- Лига за инвалидни колички
- Куче-водач
- Revenium
- Фондация Олга Хавлова
- Práh
- Грижа за психичното здраве
- Hwer
- Křesadlo
- Diaconia
- Център за интеграция на хората с увреждания от регион Hradec Králové
- Mikasa
- Сервизен център за глухи и с увреден слух
- Nautis
- Организации за хора с увреждания
- Центрове за педагогически-психологически консултации и превенция
- Специални педагогически консултативни центрове

5.2. С каква цел се осъществява това сътрудничество?

Външното сътрудничество се осъществява главно с цел предоставяне на услугите, подобряване на качеството на предоставяните услуги и предоставяне на информация и консултации.

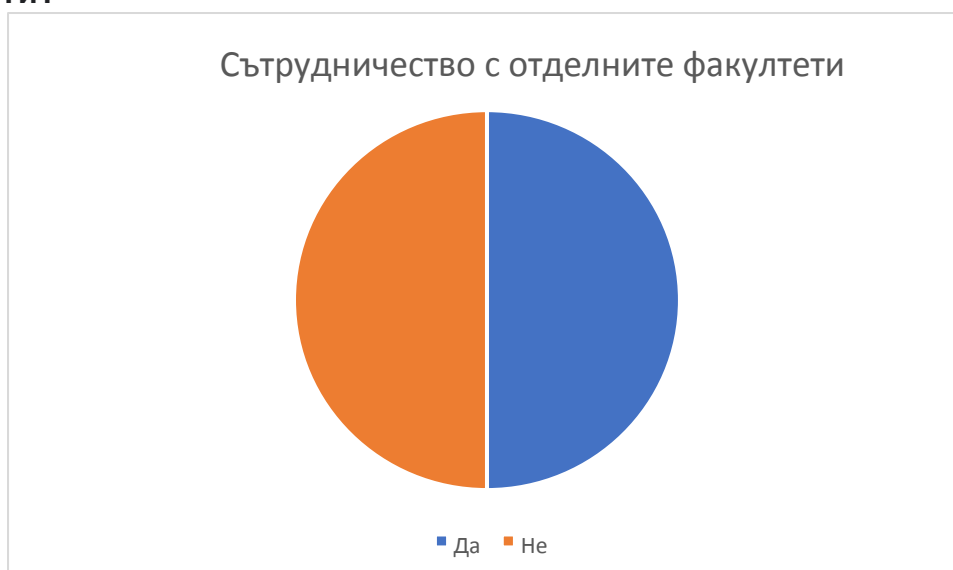
Сътрудничеството се осъществява в съответствие с текущите нужди на центъра и студентите, например чрез договорно сътрудничество, посредничество на информация или работни срещи.

5.3. Има ли определено лице/отдел, отговарящ за координирането на сътрудничеството с външните институции?

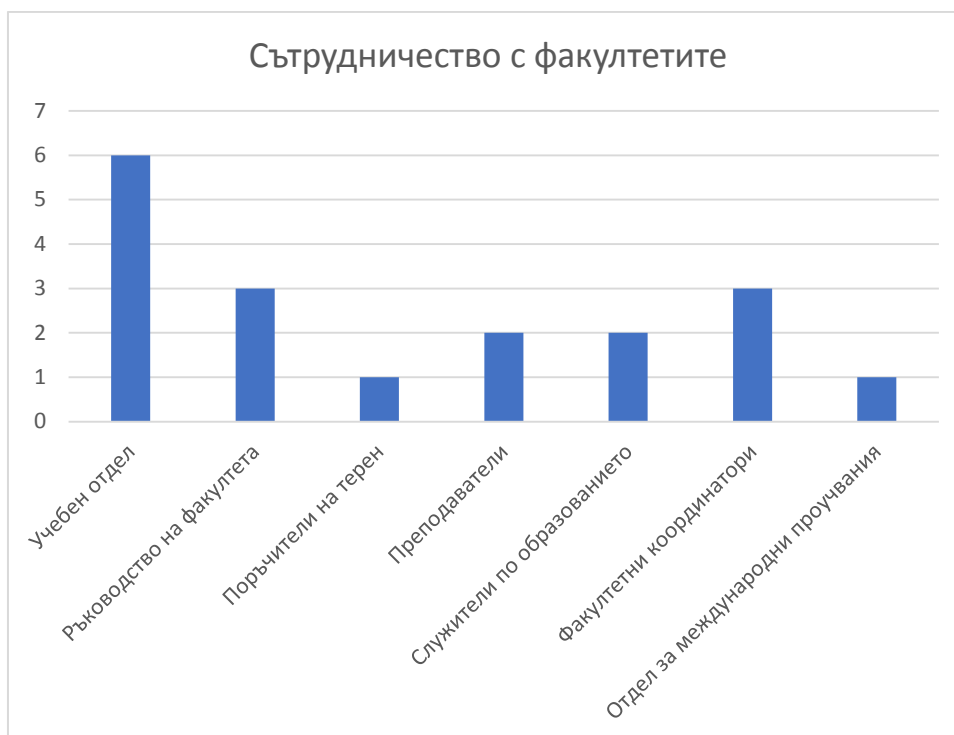
В пет случая центрoвете нямат определено лице, което да отговаря за координирането на сътрудничеството с външни институции. В един случай е посочено такова лице.

6. Сътрудничете ли с отделните факултети в контекста на предоставянето на услуги?

В половината от случаите центрoвете си сътрудничат пряко с отделните факултети.

6.1. С кои факултети си сътрудничате?

Центровете, които си сътрудничат пряко с отделните факултети, си сътрудничат предимно с отдела за проучвания, с управлението на факултетите и с координаторите на факултетите.

Установява се и сътрудничество с отделни преподаватели и служители.

В един случай от извадката е посочено сътрудничество с поръчители на място и с отдела за международни изследвания

6.2. Каква е целта на това сътрудничество?

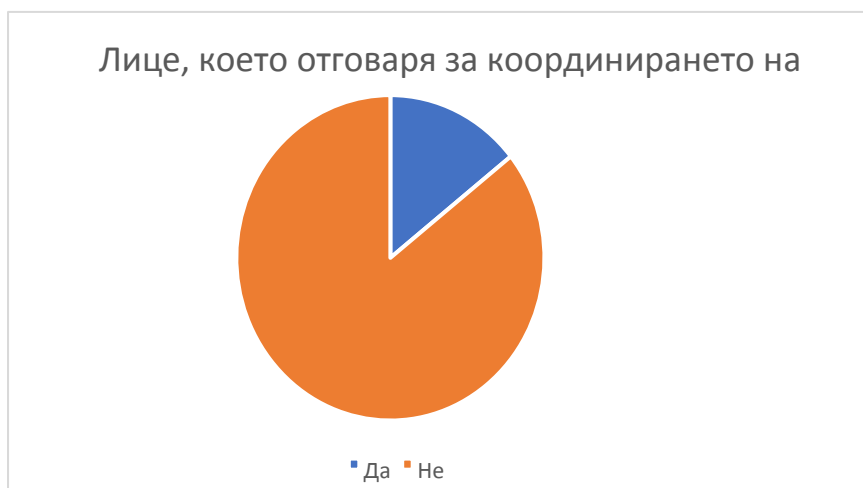
Сътрудничеството се осъществява главно с цел повишаване на осведомеността и за предоставяне на консултации и съвети в отделните факултети във връзка с обучението на студентите със специални потребности и свързаните с тях услуги. Като част от сътрудничеството, центровете също така предоставят методологична подкрепа на университетския персонал по отделни въпроси, предоставя техническа подкрепа, и участва в модификации на процедурата за приемане.

6.3. Как функционира това сътрудничество?

Сътрудничеството с отделните факултети обикновено се осъществява лично, или по телефон или по имейл. В един случай центърът организира и актуални срещи и събития.

6.4. Има ли определено лице/ отдел, отговарящ за координирането на сътрудничеството с отделните факултети?

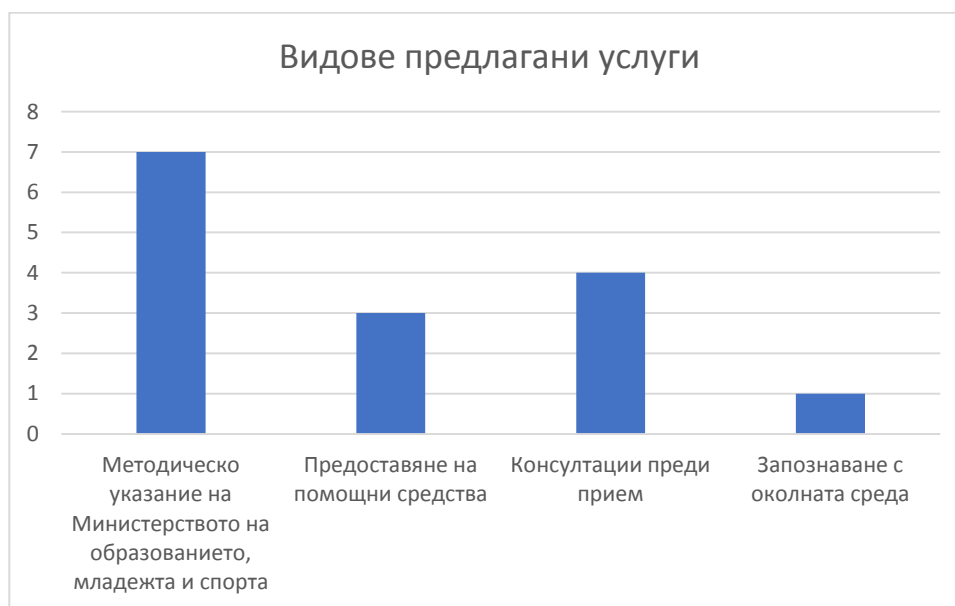

В шест случая не е определено лице, отговорно за координиране на сътрудничеството с отделните факултети. В един случай е било посочено такова лице.

Услуги за студенти със специални потребности

7. Какви видове услуги предоставяте?

Центровете предоставят основно услуги, определени в методологическите указания на Министерството на образованието, младежта и спорта. Тези услуги включват:

- Обработка на научна литература

- Услуга за пренаписване / запис
- Услуги по устен превод
- Индивидуално обучение
- Помощ при учене
- Персонална помощ
- Ориентация в помещенията
- Балансиране на времето

Избраните центрове също така предоставят консултации преди прием, помощни средства или помагат на студента да се запознае с университетската среда.

8. Как се финансират предоставяните услуги?

В случая с **чешките центрове**, финансирането е предоставено в съответствие с методологическите указания на Министерството на образованието, младежта и спорта - показател Ф.

Центровете също така широко използват проектни дейности или собствени си ресурси за финансиране на услуги.

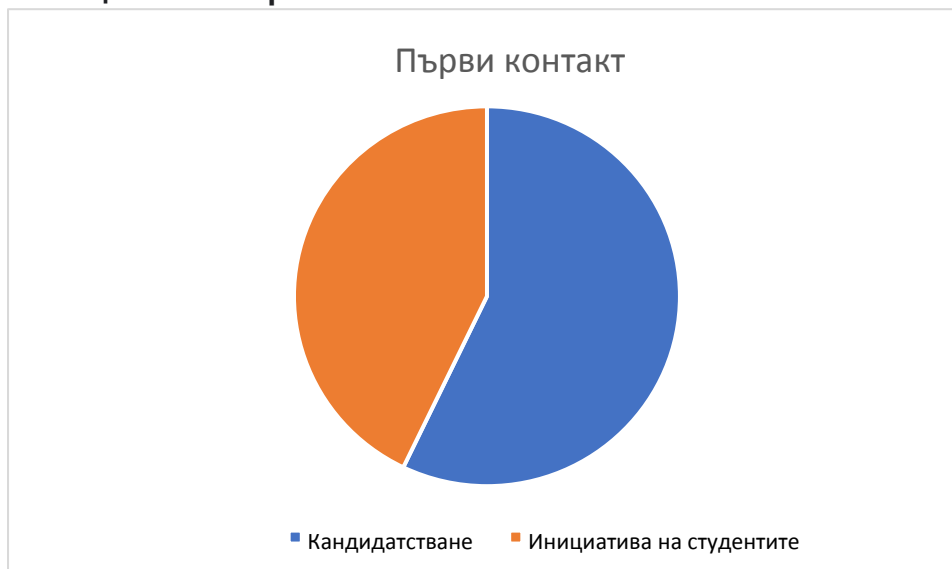
В случая със **словашките университети**, финансиране е било осигурено специално чрез безвъзмездни средства от Министерството на образованието.

9. Има ли целенасочено търсене на лица със специфични потребности?

В повечето случаи центровете не са извършили целенасочено търсене на студенти със специфични потребности. Целенасочен скрининг е извършен само в един случай. В този случай центърът е достигнал да студентите по електронна поща.

10. Как е осъществен първият контакт с клиента?

В четири случая центровете използват възможността за поставяне на отметка в полето за специални потребности в приложението за обучение, за да идентифицират студенти със специални потребности. Впоследствие със студента се осъществява контакт по електронна поща или по телефона.

В три случая инициативата е от страна на студента, който се свързва с центъра по телефон или по електронна поща.

11. Как се определят областите на подкрепа?

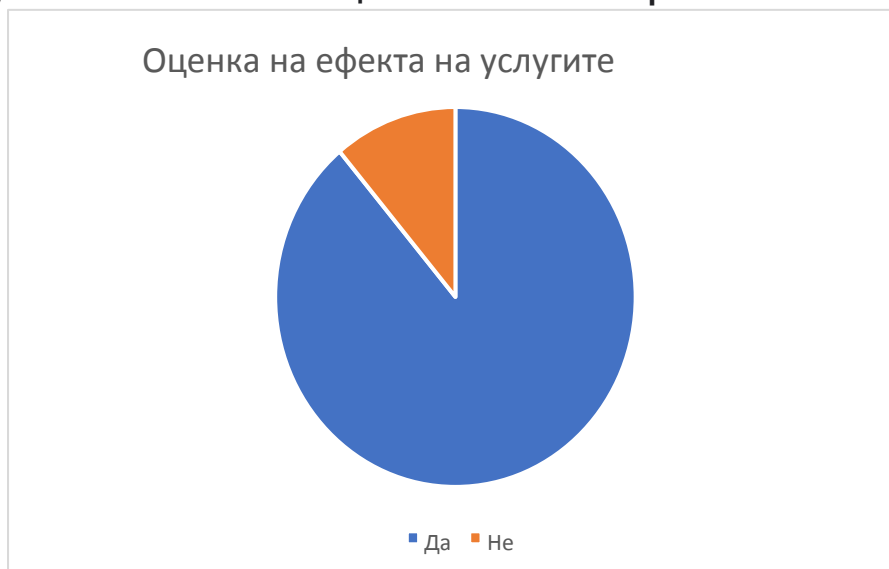
Идентифицирането на областите за подкрепа се извършва в **чешките университети** под формата на функционална диагностика, в съответствие с

методологическите указания на Министерството на образованието, младежта и спорта.

Словашките университети използват лично интервю с представяне на професионална документация, за да определят областите за подкрепа.

12. Услугите включват ли и оценка на тяхната ефективност?

В повечето случаи центровете оценяват ефективността на предоставяните услуги. Само в един случай тази оценка не се извършва.

12.1. Как се извършва тази оценка?

Оценката на ефективността на предоставяните услуги се извършва в три случая чрез лично интервю, в два случая чрез анкета и в един случай по електронна поща.

Услуги за студенти без специални изисквания

13. Предоставяте ли и услуги, насочени към студенти без специални изисквания?

В три случая центрoвете също предоставят услуги на студенти без специални изисквания. В шест случая университетите не предоставят услуги на студенти без специални изисквания.

14. Какви видове услуги предоставяте?

Предоставяните услуги включват:

- Психологическо и психиатрично консултиране
- Съвети за кариерата
- Коучинг
- Наем на на помощни средства
- Стипендии
- Семинари за докторанти
- Курсове и семинари
- Информация за стажове в чужбина
- Консултиране на чуждестранни студенти

- Социални консултации

Услуги за преподавателския състав

15. Предоставяте ли и услуги, насочени към университетски преподаватели?

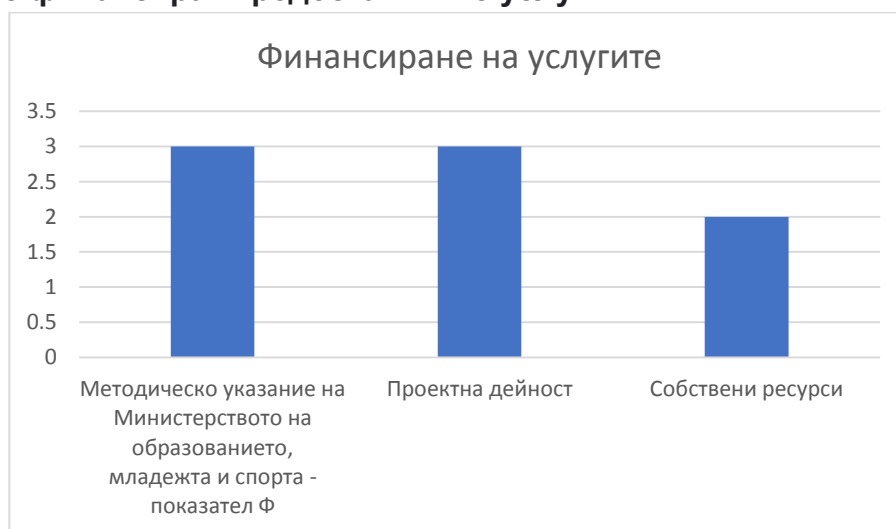

В шест случая, центровете предоставят услугите си и на преподавателския състав на университета. В три случая тези услуги не са били предоставени.

16. Какви видове услуги предоставяте?

Предоставянето на услуги включва основно консултиране и методологична подкрепа. В четири случая центровете организират образователни събития.

Как се финансират предоставяните услуги?

Услуги за педагогическия персонал в университетите се финансират в съответствие с методологическите указания на Министерството на образованието, младежта и спорта - показател F. Методите на финансиране включват също така проектни дейности и използване на собствени ресурси.

Услуги за преподавателски състав

18. Предоставяте ли и услуги, насочени към преподавателския персонал в университетите?

В шест случая центрoвете предоставят услуги и на кадри от преподавателския състав на университетите. В три случая не се предоставят услуги за този вид персонал.

19. Какви видове услуги предоставяте?

Услугите, предоставяни на преподавателски кадри включват основно консултантски услуги, консултации и образователни събития, организирани от центрoвете.

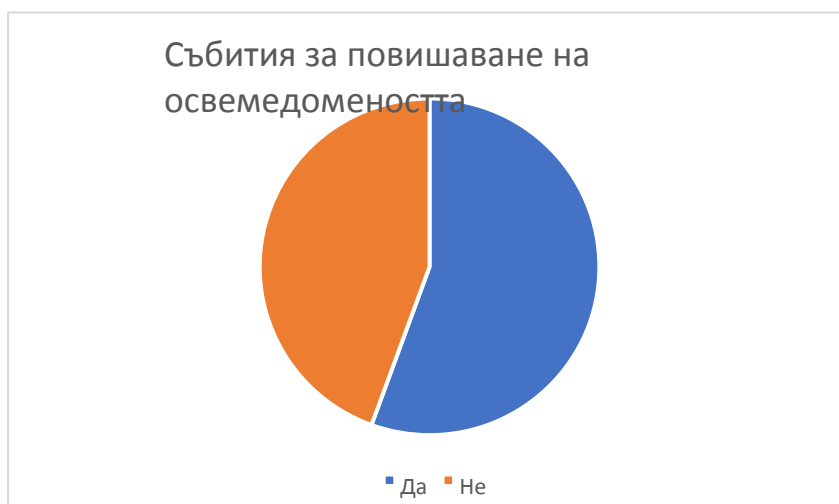
20. За кого са услугите?

Услугите са предназначени предимно за служители от учебните отдели, служители от библиотеките и служители от общезитията и столовите. Услугите се предоставят и на други служители, ако е необходимо. Други групи включват, например, портиери, служителите в отделите, в факултетните отдели...

Образователни дейности

21. Организиранте ли събития за повишаване на осведомеността насочени към увреждания, групи в неравностойно положение и споделяне на добри практики?

В пет случая центрoвете организират и събития за повишаване на осведомеността, насочени към уврежданията, групите в неравностойно положение и споделянето на добри практики. В четири случая центрoвете не организират такива събития.

22. За кого са предназначени събитията?

Събитията са предназначени предимно за студенти, педагогически персонал, и непедагогски персонал на университетите, както и родители, студенти, ученици от средните училища, образователни съветници и обществеността.

23. Какви събития предлагате?

Организираните събития включват например образователни курсове, семинари, лекции, уъркшопи и различни информационни срещи с фокус върху уврежданията, групите в неравностойно положение и споделянето на добри практики.